

In gesprek met... Dr. Joyce Sylvester

'Als je niet weet wat je met de nutsbedrijven wil doen, laat ze dan bij de overheid'

Op donderdag 1 september had dWT een gesprek met dr. Joyce Sylvester*. Het gesprek vond plaats in een informele, ontspannen sfeer. Op het eerste gezicht lijkt de 1,70 meter lange dame, gekleed in lichte, maxi witte rok en blauwe jeans jack en blauwe bloes, op een gewone toerist. Maar wie met haar in gesprek raakt, komt gauw tot de ontdekking dat ze veel meer is dan de toerist die bijna alleen voor de bezienswaardigheden van Suriname oog heeft.

door Martin Redjodikromo

De Staat Suriname bezit ruim 100 bedrijven, die, een enkele uitzondering daargelaten, allemaal in de rode cijfers zitten. Het samenspel tussen markt en overheid is een belangrijk en soms controversieel onderwerp. De toenemende marktwerking in de publieke sector komt voort uit een wederzijdse afhankelijkheid: de overheid heeft de markt nodig om haar doelstellingen te bereiken, maar de markt heeft de overheid ook nodig. Particulier initiatief en (maatschappelijk) ondernemerschap zijn nodig om als overheid daadwerkelijk de politiek/bestuurlijke visie te realiseren. De kunst is dan ook om maatschappelijke sturing en marktwerking succesvol te combineren. Daarvoor zijn geschikte partners nodig: zowel in de publieke als in de private sfeer. Privatisering is in de eerste plaats maatwerk; dat betekent dat er geen pasklare oplossingen zijn voor de problematiek van het privatiseren. En goede partners komen niet uit de lucht vallen. Privatiseren betekent niet dat het bedrijf ophoudt te bestaan... het betekent doorgaan, in een andere setting.

Privatisering en liberalisering; twee woorden die politici en betweters los in de mond zitten en die te pas en te onpas worden gebruikt om (politiek) te kunnen scoren. Maar scoren ze wel? "Het kan een heel onduidelijke situatie worden, wanneer de overheid niet weet wat ze op lange termijn beoogt met een staatsbedrijf," zegt dr. Joyce Sylvester. En zij kan het weten, want ze is deskundige op het stuk van privatisering; in 2000 is ze aan de Vrije Universiteit van Amsterdam gepromoveerd op dit onderwerp. Af en toe geeft ze gastcolleges aan universiteiten in Nederland over ditzelfde onderwerp.

Sylvester is sinds 2003 lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (de Nederlandse Senaat). In de Senaat is ze voor haar partij, de Partij van de Arbeid (PvdA), woordvoerder Economische Zaken en lid van de Kamercommissies Verkeer en Waterstaat en Ontwikkelingssamenwerking. In de laatste hoedanigheid probeert zij de liberalisering van de wereldhandel te be-



Het noodlijdend staatsbedrijf, Stichting Machine Landbouw, te Wageningen. Privatisering is volgens de regering de enige redding voor dit eens zo bloeiend rijstbedrijf

dWT Archiefoto

voeren. Senator Sylvester was ruim 14 dagen met vakantie in Suriname en heeft het aangename met het nuttige verenigd door haar bezigheden in de prive-sfeer te combineren met zakelijke. In de aanloop naar het onderwerp van dit gesprek, privatisering van staatsbedrijven, vertelt Sylvester van haar

dagelijkse belevenissen als toerist, als vakantieganger. Verkeer, vervoer en handel bekipt ze vanuit een andere optiek, die van haar eigen discipline, de economie. Uit verkregen informatie weet ze dat de Surinaamse regering het bevordert en van toerisme hoog op de agenda heeft geplaatst.

"Het gaat de goede kant op met het toerisme, maar het flankerend beleid moet nog verder ontwikkeld worden. De mensen moeten meer toerisme-bewust gemaakt worden, zodat ze zich ook toeristvriendelijker kunnen gedragen. Daar ligt een belangrijke taak voor de overheid in weggeleid. Dat is flankerend beleid. Een voorbeeld: overal in de stad hoor je 'Taxi' roepen. Maar de taxi's zijn niet van de gewone auto's te onderscheiden. Hoe weet je nu wat taxi is en wat niet? We wel een betrouwbaar chauffeur is en wie niet? Er moet dus meer ordening, meer regelgeving komen in het taxivest. Het openbaar vervoer, de bus, is ook chaotisch. Als je aan de Heiligenweg komt, dan vraag je je af waarom er geen busstroom is; niet aan de rand van de stad en niet midden in de stad".

Ze tekent aan dat het Nationaal Vervoerbedrijf (NVB) van de beperkte beschikbare middelen, een goede job doet door met goed zichtbare en redelijk functionerende bussen de verschillende trajecten te onderhouden. Om nostalgische redenen - haar vader Cecil Sylvester is van Coronie afkomstig - gaat ze regelmatig met de bus. En elke onderneming "Nergens langs de route zijn er faciliteiten voor een sanitair stop. En de reis terug naar Paramaribo is nogal avontuurlijk, omdat je niet van te voren weet om hoe late de volgende bus vertrekt. Alle bussen komende uit Nickerie zijn vol en ze rekenen 10 SRD, terwijl het naar Coronie maar 5 SRD kost. Om het toerisme te stimuleren, is meer samenwerking nodig tussen de overheid en de private sector. Er moet meer afstemming, meer overleg komen tussen de verschillende actoren. Het is noodzaak dat het NVB weet wanneer welke straten worden geïnfomeerd en de dienstregeling van de bussen kan worden aangepast. Ook moet het openbaar vervoer betaalbaar blijven. Het kan toch niet zo zijn dat 'moesje' (oma...red.) die haar leven lang hard heeft gewerkt, niet eens met de bus haar kennissen kan gaan bezoeken? Het is te duur, terwijl het feit dat de particuliere bussen niet volgens een vastgesteld schema rijden, het sociale isolement waarin senioren burgers komen te verkeren juist daardoor vergroten. De oudjes die veelal ook niet zo goed meer ter been zijn, kunnen geen uren bij een bushalte staan wachten op een bus. En overdekte bushaltes voorzien van banken zijn ook dun gezaaid. Met een taxi gaan kan moesje met haar kartje pensioentje zich niet permitteren". Het NVB is nu bezig een inhaal-slag te maken, waarbij ook voor het vervoer van gehandicapten de nodige voorzieningen worden getroffen. Als toerist heeft Sylvester zich nooit in de steek gelaten gevoeld. "Surinamers zijn erg behulpzaam en la-

ten je niet in de kou staan. Maar we hebben meer dan dat nodig." Als voorbeeld haalt ze het staatsloggegebouw in Coronie aan. "Het is toch onbestaanbaar dat een toerist die daar naar toe gaat om uit te rusten, van zijn nachtrust wordt beroofd door overluid muziek van de burelen. En niemand die boosdoener durft aan te spreken. Zo jaag je de toeristen weg".

In de jaren 70-80 heerste er in het westen de hype van privatisering van staatsbedrijven. Het beleid en de resultaten waren minder succesvol dan werd verwacht, waardoor regeringen hierop zijn teruggekomen. Maar zo rond de eeuwwisseling van de eeuw kreeg de gedachte nieuw leven. "De hamvraag die overred blijft, is of regeringen wel de nutsbedrijven moeten privatiseren," zegt ze. "Het is belangrijk dat je die publieke laken niet uit handen geeft. Bij privatisering van staatsbedrijven heeft de

zijn dat erop toeziet dat het bedrijf wel doet wat de overheid en de samenleving van zo'n nutsbedrijf verlangen. Worden de doelen van de Staat wel bereikt en wordt de kwaliteit van het product hoger en wordt de dienstverlening wel beter van privatisering?" zijn vragen die de regering zich moet stellen wanneer ze overweegt om tot privatisering over te gaan.

Het probleem dat zich vaak voordoet bij de Surinaamse staatsbedrijven is meer dan evident. "Directeuren weten vaak niet wat het overheidsbeleid is en wat de overheid van de bedrijven verwacht. Ik heb begrepen dat de raden van commissarissen (rc's) meer politiek zijn ingevuld. Belangrijker dan de politieke kleur vind ik dat er beleid moet worden aangedragen voor de directeur." Het is Sylvester opgevallen dat er nog geen publieke awareness is ontstaan over privatisering en liberalisering.

Privatisering komt niet van de ene op de andere dag. Het is belangrijk dat er meerdere spelers op de markt worden toegelaten alvorens een bedrijf wordt geprivatiseerd. Daardoor heeft het publiek keuze uit meerdere aanbidders van een bepaalde dienst.

"Als de overheid niet weet wat ze wil doen met de nutsbedrijven, dan kunnen ze beter in handen van de overheid blijven. Gewoon pas op de plaats maken, want als je de nutsbedrijven uit handen geeft, dan speel je met het publieke belang." Luidt het nuchtere advies van de privatiseringsdeskundige. "In geen geval is het verstandig een nutsvoorziening in handen van een particulier te geven, omdat de ontstane monopoliepositie kan worden misbruikt." Ter illustratie haalt ze het voorbeeld aan van de privatisering van het Loosdrechtse van de Nederlandse regering, waardoor een monopolist werd geschapen. Het eerste wat deze deed was de tarieven opschroeven, om de hoge salarissen van de loodsen te kunnen betalen. Het gevolg was dat scheep en Nederlandse havens begonnen te mijnen en de Staat daardoor inkomsten moest derven. De overheid heeft toen ingegrepen en ervoor gezorgd dat de loodsen weer concurrerend in de Europese regio werkten.

Surinaamse staatsbedrijven moeten veel efficiënter gaan werken. "Ze moeten geprofessionaliseerd worden en er moet een duidelijke controle zijn op de geldstromen van het bedrijf. Aan het uithollen van deze bedrijven moet een eind worden gemaakt." Sylvester stelt voor dat de directies en de rc's eerst gedepolitiseerd worden om de staatsbedrijven winstgevend te maken en verder te ontwikkelen. "Mischien moet het Ministerie van Financiën een aanpassing doorvoeren in 'financiële regime', waardoor bedrijven bedrijven ger kunnen opereren. De bedrijven kunnen dan expanderen en externe zelfstandig of privatisering zijn met een ruime nationale regime niet nodig. Ik vraag mij wel af of h. voor niet alleen de politieke wil, maar ook voldoende politiek draagvlak aanwezig is".



dWT foto's/Werner Simons

Joyce Sylvester

*CV

Dr. Joyce Sylvester studeerde Communicatiewetenschappen - bestuurlijke informatica - aan de Universiteit van Amsterdam. Simulfaan deed ze ook Bestuurskunde aan dezelfde Universiteit. Op 25 januari 2000 promoveerde ze aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Ze heeft vele publicaties op het gebied van privatisering op haar naam staan. Van 1985-1992 was ze (sport)journalist bij Het Parool; daarna beleidsmedewerker financieel-economische zaken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, staatsmedewerker gemeentesecretarie van Amsterdam van 1994-1998, senior adviseur en trekker Centrum Overheid & Markt, Twijnstra Guddé Management Consultants 1998-2003. Ze is sinds juni 2003 lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Ze is tevens mede-oprichter en partner van SENZ BV, Management Consultants & Coaches.

overheid verschillende opties. Ten eerste kan gewerkt worden aan de interne verzelfstandiging van de organisatie. Het bedrijf kan bedrijfsmatiger gaan werken, maar blijft gewoon een onderdeel van de overheid.

De leiding legt verantwoording af aan de overheid. Bijvoorbeeld zoals dat bij het BGVS (Bedrijf Geneesmiddelen Voorziening Suriname) gebeurt. Ten tweede is er de externe verzelfstandiging, waarbij het staatsbedrijf wordt omgezet in een NV en de aandelen volledig in handen zijn van de overheid (NVB). De derde vorm ten slotte is privatisering waarbij een NV wordt opgericht en de aandelen voor meer dan helft in handen zijn van particulieren. Privatiseren is hiermee een uiterste vorm van op afstand zetten van de overheid. Extern verzelfstandigen en privatiseren zijn niet zonder risico, wanneer er geen duidelijk toezicht is geregeld. Sylvester bedoelt dat wanneer bijvoorbeeld de NV EBS wordt geprivatiseerd, er inderdaad een instituut moet